

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

А. Є. ВЕЛИЧКО

кандидат економічних наук,

І. В. МАСЛОВА

Ю. А. КОВАЛЕНКО

Науково-дослідний центр

«Степагропромпродуктивність»

*Розглянуто сучасні тенденції
соціально-економічного розвитку
сільських територій Дніпропетровської
області та проаналізовано
основні напрями їх подальшого
розвитку.*

Постановка проблеми. У період прискореної глобалізації світового господарства відбувається переплетення торговельних зв'язків, зближення національних економічних систем і згладжування диспропорцій між країнами. Поряд із цим, більш відчутною стає нерівність між окремими напрямами розвитку різних країн, регіонів, територіальних одиниць. Відповідно, об'єктивне розширення глобалізації підкреслює необхідність забезпечення сталого розвитку сільських територій. Спільна сільськогосподарська політика Європейського Союзу на початку концентрувалася на забезпеченні фізичного (кількісного) доступу, а пізніше почала відходити від підтримки сільськогосподарського виробництва і концентруватися на діях для розвитку багатофункціонального сільського господарства, сільських територій і охорони навколишнього середовища.

З огляду на зазначене доцільно в концептуальних підходах до державного регулювання розвитку сільських територій чітко розділити політику підтримки сільського господарства як виду підприємницької діяльності, та регіональну політику розвитку сільських територій. Остання має багатофункціональну природу, складну соціально-економічну й виробничо-господарську структуру, характеризується сукупністю внутрішньо притаманних їй особливостей, а саме: зменшення економічних дисбалансів, розвиток сільських територій, екологічна безпека, розвиток людського капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні напрями розвитку вітчизняного агропромислового комплексу (АПК) в контексті євроінтеграційних процесів відображені у роботах В. Андрійчука, О. Бородіної, В. Зіновчука, Т. Осташко, Б. Пасхавера, І. Прокопи,

П. Саблука, В. Юрчишина та ін. Проблематикою формування та реалізації заходів Спільної аграрної політики (САП) ЄС переймалися такі вітчизняні дослідники, як: С. Дем'яненко, Т. Зінчук, О. Могильний, С. Кваша, К. Кваша, В. Білозубенко та ін. Дослідження загальних проблем формування ринку праці були здійснені провідними українськими вченими, серед яких: С. Бандур, Д. Богиня, Е. Лібанова, А. Колот, В. Онікієнко, І. Петрова, М. Семикіна та ін. Набула свого поглиблення концепція багатофункціонального розвитку села, розроблена співробітниками Інституту економіки НАН України.

Мета дослідження – визначити інноваційні засади державної регіональної політики, спрямованої на підвищення рівня багатофункціональності в сільській місцевості, обґрунтувати стратегічне значення сільського розвитку в цілому з урахуванням досвіду країн – членів Європейського Союзу; запропонувати шляхи наближення досвіду у сфері розвитку сільського господарства і сільських територій із стажем реалізації сільськогосподарської політики; визначити основні напрями та завдання підвищення ефективності соціальних та економічних перетворень в Україні.

Виклад основного матеріалу. Розвиток сільських територій має важливе значення не лише з огляду на свою особливу роль у соціально-економічному житті Дніпропетровської області. Його важливість пов'язана також із виконанням взятих на себе зобов'язань щодо гармонізації діючого законодавства та стандартів якості життя населення з вимогами Європейського Союзу, співпраця з яким залишається одним із пріоритетів Європейської інтеграції нашої держави [1].

Дніпропетровська область утворена 27 лютого 1932 року. Вона є однією з найбільш економічно розвинених та населених областей України з високим рівнем урбанізації: 83,4 % жителів проживають у 66 містах та селищах міського типу. В області також нараховується 1435 сільських населених пунктів. Сільські поселення у своїй більшості малочисельні. На території області знаходиться 22 райони, 13 міст обласного та, 7 міст районного значення, 46 селищ міського типу, 40 селищних рад, 288 сільських рад. Щільність населення – 112 осіб на 1 кв. км.

Основні соціально-економічні показники по області наведені у таблиці 1. Аналіз даних за 2016 рік порівняно з 2010-м показує ріст доходів населення майже удвічі; випуск сільськогосподарської продукції збільшився на 23%, прийнято в експлуатацію загальної площі житла на 30% більше; роздрібний товарообіг підвищився на 16,6%. Але при цьому фінансовий результат до оподаткування у 2016 р. від'ємний (-128388,4 млн грн), приріст населення – теж (-22,1); індекс цін реалізації продукції сільського господарства знизився на 9,3%, експорт та імпорт товарів і послуг зменшилися відповідно на 27,8 та 39,4%, рівень безробіття населення збільшився на 0,8%.

Основні соціально-економічні показники Дніпропетровської області за 2010–2016 рр.

| Показник | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2014 | 2016 |
|--|---------|---------|---------|---------|----------|-------------------|------------------------|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |
| Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) ¹ , млн грн | 116136 | 140020 | 147970 | 152905 | 176540 | 215206 | |
| Із розрахунку на одну особу ¹ , грн | 34709 | 42068 | 44650 | 46333 | 53749 | 65897 | |
| Основні засоби (у фактичних цінах, на кінець року), млн грн | 702986 | | | | | | |
| Доходи населення ¹ , млн грн | 88922 | 101868 | 118823 | 124594 | 136810 | 163262 | 187830 ² |
| Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року), % | 109,3 | 104,3 | 99,7 | 100,4 | 125,7 | 142,6 | 112,7 |
| Індекс цін реалізації продукції сільського господарства сільськогосподарськими підприємствами, до попереднього року, % | 124,2 | 112,4 | 112,5 | 88,7 | 128,8 | 155,8 | 114,9 |
| Фінансовий результат до оподаткування ³ , млн грн | 21157,5 | 26148,3 | 11649,8 | 6792,0 | -54878,6 | -46590,6 | -128388,4 ² |
| Продукція сільського господарства (у постійних цінах 2010 р.), млн грн | 12348,3 | 14475,5 | 11535,4 | 14128,5 | 14241,8 | 15141,4 | 15183,4 |
| рослинництво | 8108,2 | 9967,0 | 6999,2 | 10647,3 | 9665,7 | 10673,9 | 10720,9 |
| тваринництво | 4240,1 | 4508,5 | 4536,2 | 4481,2 | 4576,1 | 4467,5 | 4462,5 |
| Капітальні інвестиції (у фактичних цінах), млн грн | 16017 | 22116 | 22509 | 21290 | 20357 | 25920 | 33169 |
| Прийнято в експлуатацію загальної площі житла, тис. м ² | 226,1 | 234,9 | 267,2 | 305,5 | 204,8 | 339,8 | 294,0 |
| Перевезення вантажів окремими видами транспорту ⁴ , млн т | 450,7 | 450,8 | 439,5 | 473,6 | 455,3 | 391,3 | 370,5 |
| Перевезення пасажирів транспортом загального користування, млн осіб | 594,8 | 595,5 | 550,6 | 539,1 | 490,7 | 417,1 | 337,2 |
| Роздрібний товаро-оборот ⁵ (у фактичних цінах), млрд грн | 24,1 | 29,1 | 34,2 | 36,9 | 42,1 | 47,7 ² | 52,2 |

Продовження табл. 1

| | | | | | | | |
|--|--------|---------|---------|---------|--------|--------|--------|
| Експорт товарів і послуг, млн дол. США | 8368,2 | 10757,9 | 10517,9 | 10337,7 | 9140,6 | 6693,4 | 6040,5 |
| Імпорт товарів і послуг, млн дол. США | 6275,8 | 7187,5 | 6969,2 | 5861,3 | 5006,4 | 3673,9 | 3805,0 |
| Чисельність постійного населення (на кінець року), тис. осіб | 3333,2 | 3317,0 | 3304,5 | 3289,1 | 3273,3 | 3251,6 | 3227,1 |
| Природний приріст (скорочення) населення, тис. осіб | -18,9 | -16,0 | -14,4 | -15,0 | -16,2 | -20,4 | -22,1 |
| Кількість зайнятих (за методологією МОП), тис. осіб | 1541,9 | 1531,3 | 1528,5 | 1531,0 | 1472,8 | 1479,6 | 1425,4 |
| Кількість безробітних (за методологією МОП), тис. осіб | 117,7 | 112,3 | 108,5 | 106,8 | 128,9 | 115,3 | 121,7 |
| Рівень безробіття населення (за методологією МОП), % | 7,1 | 6,8 | 6,6 | 6,5 | 8,0 | 7,2 | 7,9 |
| Середньомісячна номінальна заробітна пла-та ⁶ , грн | 2369 | 2790 | 3138 | 3336 | 3541 | 4366 | 5075 |

¹Починаючи з 2012 року здійснено відповідно до «Методологічних положень оновленої версії СНР 2008 року» (наказ Державної служби статистики України від 17.12.2013 № 398).

²Попередні дані.

³Крім бюджетних установ.

⁴З урахуванням автомобільних комерційних перевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями.

⁵Дані наведено по підприємствах (юридичних особах), які здійснювали діяльність із роздрібною торгівлю (роздрібний товарооборот торгової мережі).

⁶Дані наведено по юридичних особах та відокремлених підрозділах юридичних осіб із кількістю найманих працівників 10 осіб і більше [3].

Структура економіки області зберігає ознаки індустріальної, оскільки сфера послуг активно розвивається тільки у місті Дніпро, де її частка в структурі економіки перевершує 25 %. Область виокремлюється потужним промисловим потенціалом із високим рівнем розвитку важкої індустрії та концентрацією великих підприємств. У регіоні налічується понад 700 великих промислових підприємств двадцяти основних видів економічної діяльності, на яких працюють 369,4 тис.осіб [2].

Проте як свідчать наведені нижче дані теперішня структура економіки області не є запорукою прискореного розвитку області на наступний період і гарантією стабільного покращення якості життя мешканців області на середньострокову перспективу (табл. 2).

Дніпропетровська область в економіці України у 2016 році

| Економічний показник | Питома вага, % |
|--|----------------|
| 1 | 2 |
| Обсяг реалізованої продукції | 18,3 |
| Виробництво окремих видів промислової продукції ¹ | |
| Концентрати залізородні неагломеровані | 77,6 |
| Концентрати залізородні агломеровані | 47,6 |
| Концентрати марганцеві | 100,0 |
| Шпалери та вироби з паперу для покриття стін подібні; папір прозорий для вікон | 49,3 |
| Портланд цемент, цемент глиноземистий, цемент безклінкерний шлаковий і цементи гідравлічні подібні | 15,9 |
| Сталь без напівфабрикатів, отриманих безперервним литтям | 55,9 |
| Прокат готовий чорних металів | 32,7 |
| Труби та трубки, профілі порожнисті зі сталі | 79,4 |
| Продукція сільського господарства | 6,0 |
| Продукція рослинництва | 5,8 |
| Продукція тваринництва | 6,4 |
| Валовий збір основних сільськогосподарських культур | |
| Культури зернові | 5,3 |
| У тому числі | |
| пшениця озима та яра | 5,7 |
| ячмінь озимий та ярий | 7,4 |
| Соняшник | 9,3 |
| Культури овочеві (без насінників) | 7,8 |
| Картопля | 2,8 |
| Культури плодові та ягідні | 7,4 |
| Виробництво основних продуктів тваринництва | |
| М'ясо (реалізація у живий масі) | 9,5 |
| Молоко | 3,1 |
| Яйця | 5,3 |
| Капітальні інвестиції | 9,2 |
| Прийняття в експлуатацію житла | 3,1 |
| Вантажооборот | 11,5 |
| Пасажирооборот | 5,7 |
| Товарооборот підприємств роздрібною торгівлі | 9,4 |
| Прямі іноземні інвестиції ² | 9,2 |
| Експорт товарів | 16,1 |
| Імпорт товарів | 8,8 |

¹Короткострокові дані щодо обсягу реалізованої промислової продукції розроблено на підставі місячної звітності.

Дані за видами промислової діяльності сформовані за функціональним принципом (по однорідних продуктах з урахуванням уточнень підприємств станом на кінець лютого 2017 р.).

²На 31 грудня 2016 року [3].

У сільській місцевості проживає 16 % населення Дніпропетровської області. Одним із головних роботодавців для мешканців сіл виступає аграрний сектор. Структура сільськогосподарського виробництва за останні 20 років зазнала значного впливу, що призвело до суттєвих змін у якості життя мешканців сільських територій. Приватизація земель і новий підхід до ринкової економіки не дали очікуваних результатів. Ціни на сільськогосподарські товари і харчову продукцію досягають рівня розвинутих країн Європи, тоді як від заняття землеробством і тваринництвом працівники та їхні сім'ї у сільській місцевості адекватного прибутку не одержують [4]. Натомість фермери, особливо невеликі, зіткнулися з нестабільною ринковою ситуацією, намагаючись підвищити продуктивність з використанням застарілих традиційних технологій. Брак ефективного управління в галузі тваринництва в сільському господарстві та системи планування призвели до зменшення поголів'я худоби, що спричиняє виснаження ґрунтів через відсутність достатньої кількості органічних добрив. Суттєво зріс ступінь концентрації земель в агрохолдингах. Обсяги переробки продукції сільськогосподарського виробництва не забезпечують потреб споживання населення області в деяких видах продуктів харчування. Аграрний сектор не в змозі забезпечити достатню зайнятість для сільського населення. Слабкі можливості для зайнятості та занепад соціальної інфраструктури в сільських і приміських місцевостях є ключовими причинами низького рівня життя і, як наслідок, відтоку та загального старіння населення, що створює додатковий тиск на міста області і прискорює занепад традиційних сіл. Село швидкими темпами втрачає культурну, соціальну та економічну інфраструктуру [5]. Таке становище потребує всебічного підходу до розвитку села, головним чином, за допомогою політики і втручань органів влади (обласних і місцевих).

З метою вирішення цих питань та створення позитивного клімату для економічного розвитку сільських територій, сприяння зайнятості населення, зменшення екологічного навантаження на природу, поліпшення якості життя у малих містах та сільських територіях була прийнята Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року. Реалізація Стратегії має допомогти перетворити економіку області з досить повільно зростаючої, базованої на великих енерговитратах та виснаженні навколишнього природного середовища економіки з великою асиметрією розвитку окремих територій області у більш сучасну, базовану на інноваціях, активності підприємців економіку, що ґрунтується на оптимальному розміщенні економічних суб'єктів та ощадливому використанні природних ресурсів регіону.

Оскільки головним об'єктом спрямування стратегічних зусиль регіонального розвитку є людина і якість її життя, обласною державною адміністрацією та обласною радою Дніпропетровської області було сформовано нову Стратегічну Місію та Бачення розвитку

області: Стратегічна Місія – примножити економічне багатство області та конвертувати його у комфортні та безпечні умови її мешканців; Стратегічне Бачення – Дніпропетровська область у 2020 році: провідний регіон України, де економічне зростання виступає інструментом перетворення області у край, де людям комфортно та безпечно жити і працювати, де для жителів міських і сільських територій відкрити умови для самореалізації, а збереження довкілля є природною потребою людини.

Стратегічне Бачення досягатиметься через досягнення стратегічних цілей:

| Стратегічна ціль 1 | Стратегічна ціль 2 | Стратегічна ціль 3 | Стратегічна ціль 4 |
|-----------------------------------|------------------------------|--------------------|-----------------------------|
| Зменшення економічних дисбалансів | Розвиток сільських територій | Екологічна безпека | Розвиток людського капіталу |

Стратегічні цілі 1-3 об'єднали спектри втручань, що стосуються окремих сфер діяльності та територій області. Натомість стратегічна ціль 4 «Розвиток людського капіталу» є прямою соціальною інвестицією, яка забезпечує розвиток та збереження населення, демонструє цінність кожного мешканця області для створення спільного добробуту. Вміння домовлятися й об'єднуватися, демократично приймати рішення і власними зусиллями вирішувати спільні проблеми, набувають особливої ваги в умовах дефіциту бюджетних коштів. Тому ефективно впровадження проєктів, які будуть реалізовуватися в рамках досягнення стратегічної цілі 4, опосередковано сприятиме впровадженню решти стратегічних цілей.

| Стратегічна ціль 1. Зменшення економічних дисбалансів | | | |
|---|-------------------------------|-----------------------|---|
| Операційна ціль 1.1. | Операційна ціль 1.2. | Операційна ціль 1.3. | Операційна ціль 1.4. |
| Диверсифікація економіки монопрофільних міст | Розвиток периферійних районів | Інноваційний розвиток | Розвиток закордонного та внутрішнього туризму |

Операційна ціль 1.1. Диверсифікація економіки монопрофільних міст. Очікувані результати:

- Зменшення впливу коливань ринку на економіку окремих міст області; відповідно забезпечення стабільної зайнятості населенню, з рівнем безробіття не більше 4 %.
- Скорочено техногенне навантаження на навколишнє середовище через підвищення інноваційності виробничої сфери області.
- Створено більш привабливі та різноманітні робочі місця.

- Забезпечено стабільні доходи до місцевих бюджетів.

Операційна ціль 1.2. Розвиток периферійних районів. Очікувані результати:

- Забезпечено стабілізацію соціальних процесів районів через реалізацію інвестиційних проектів;
- Створено умови для самозайнятості населення периферійних районів у сфері ІТ-технологій;
- Створено умови для адекватної оцінки земельних ресурсів та їх використання.
- Покращено інфраструктурне забезпечення районів.

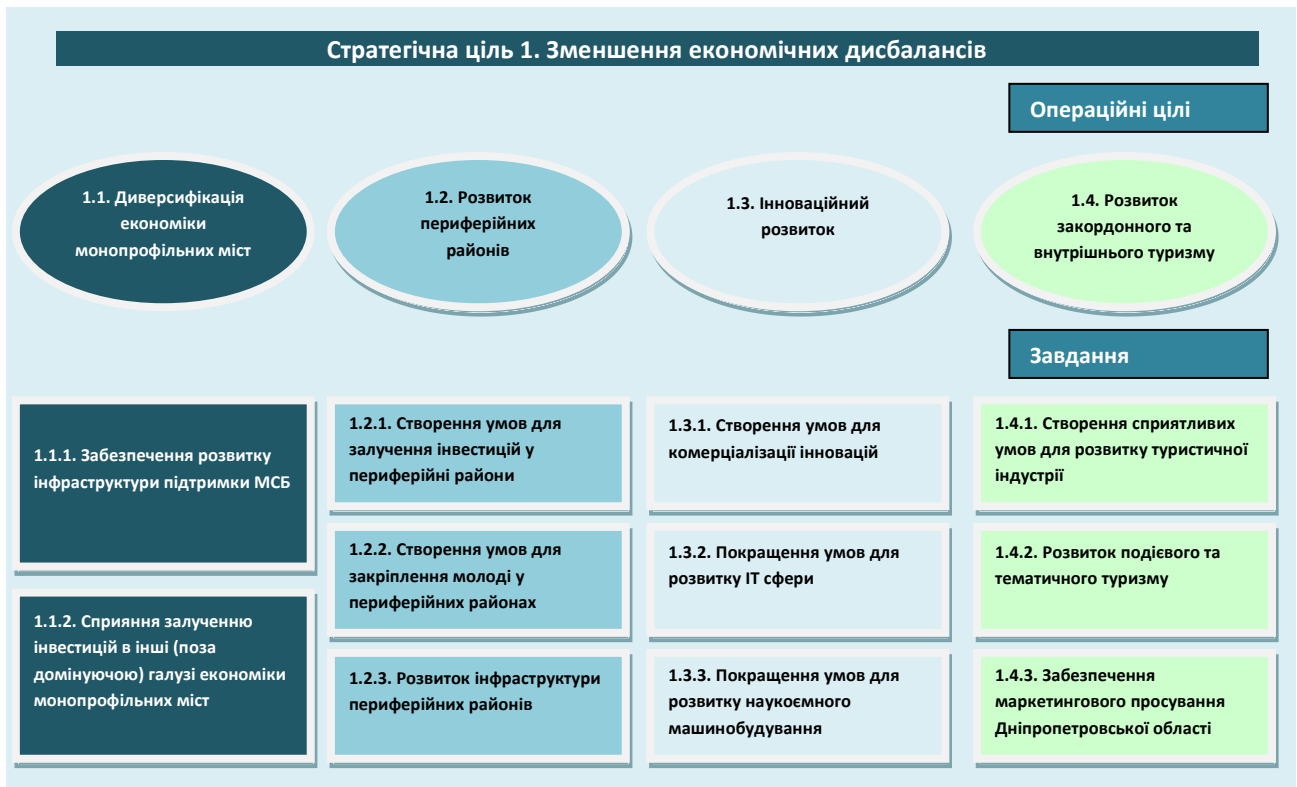
Операційна ціль 1.3. Інноваційний розвиток. Очікувані результати:

- Розвинута та діє структура підтримки інноваційних процесів.
- Традиційні наукові школи Дніпропетровщини широко відомі.
- Створено умови для просування розробок науковців через «Біржу наукових пропозицій».
- Створено мережу ІТ-містечок, створено умови для залучення на територію області фахівців ІТ-сфери.
- Забезпечено умови для розвитку наукоємного виробництва.

Операційна ціль 1.4. Розвиток закордонного та внутрішнього туризму. Очікувані результати:

- Покращено імідж області серед місцевого населення, українців та іноземних громадян.
- Створено умови для активного промоутингу області серед гостей.
- Створено базу даних об'єктів туризму, сформовано попит на туристичні послуги.
- Забезпечено постійну доступність упродовж року різноманітних об'єктів космічного, етнокультурного, промислового туризму.
- Збудовано багатофункціональний виставковий центр (м. Дніпро).
- Забезпечено постійний маркетинг області.
- Підвищено обізнаність потенційних відвідувачів

Узагальнена схема переліку операційних цілей та завдань за стратегічною ціллю 1



| Стратегічна ціль 2. Розвиток сільських територій | | |
|---|---|---|
| Операційна ціль 2.1. | Операційна ціль 2.2. | Операційна ціль 2.3. |
| Підвищення доданої вартості в аграрній сфері | Підтримка зайнятості сільського населення | Розвиток інфраструктури сільських територій |

Очікується, що реалізація стратегічної цілі 2 у середньостроковій перспективі призведе до таких результатів:

- Підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.
- Диверсифікація сільськогосподарського виробництва.
- Підвищення частки сільськогосподарської продукції регіональних виробників у структурі споживання населення області.
- Підвищення доходів індивідуальних домогосподарств.
- Створення нових робочих місць у сільських територіях.
- Зростання числа самозайнятого населення сільських територій.
- Зменшення динаміки старіння населення сільських територій.
- Покращення забезпечення водою споживачів.



| Стратегічна ціль 3. Екологічна безпека | | | |
|---|---------------------------------|--|--|
| Операційна ціль 3.1. | Операційна ціль 3.2. | Операційна ціль 3.3. | Операційна ціль 3.4. |
| Створення умов для поліпшення стану довкілля | Покращення управління відходами | Розвиток екомережі та рекреаційних зон | Енергоефективність та розвиток альтернативної енергетики |

Очікується, що реалізація стратегічної цілі 3 у середньостроковій перспективі призведе до таких результатів:

- Зменшення рівня забруднення повітряного басейну області.
- Поліпшення якості питної води та забезпечення водою споживачів.
- Захист водних ресурсів від виснаження та забруднення.
- Зменшення підтоплення територій області.
- Відновлення гідрологічного режиму річок та водойм області.
- Збільшення площ встановлених водоохоронних зон та прибережних захисних смуг.
- Поліпшення стану земельних ресурсів.
- Покращення управління ТПВ, зменшення кількості несанкціонованих звалищ ТПВ.
- Зменшення рівня накопичення промислових відходів.
- Поліпшення системи управління промисловими відходами.
- Розширення мережі природно-заповідного фонду та збільшення її площі.
- Підвищення екологічної свідомості населення.

- Підвищення рівня поінформованості громадськості з екологічних питань.
- Зменшення обсягів енергоспоживання.
- Збільшення частки альтернативних джерел в енергетичному балансі області.



| Стратегічна ціль 4. Розвиток людського капіталу | | |
|---|---|----------------------|
| Операційна ціль 4.1. | Операційна ціль 4.2. | Операційна ціль 4.3. |
| Освіта для зайнятості | Підвищення громадської активності мешканців | Розвиток громад |

Операційна ціль 4.1. Освіта для зайнятості. Очікувані результати:

- Більш гнучка, практично орієнтована, доступна для населення система освіти.
- Створені освітні округи.
- Оптимізовано мережу ПТНЗ.
- Проводиться систематичний моніторинг ринку праці та узгодження навчальних програм із потребами ринку праці.

У регіоні створена система вищої освіти, яка відома у світі та готова до надання освітніх послуг за міжнародними стандартами.

Операційна ціль 4.2. Підвищення громадської активності мешканців. Очікувані результати:

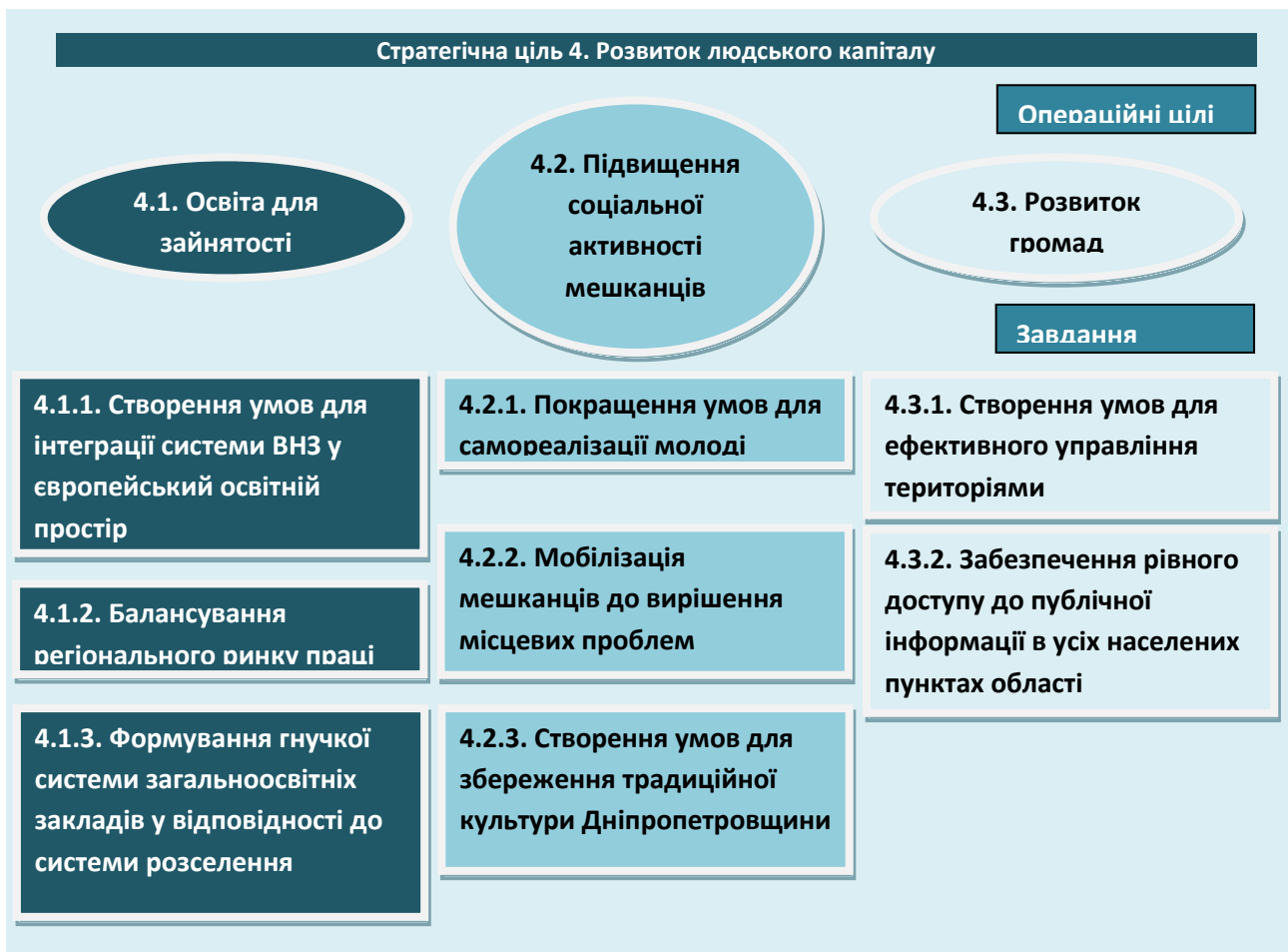
- Підвищено соціальну активність та готовність молоді.

- Діє модель учнівського самоврядування.
- Створені та діють органи самоорганізації населення в усіх населених пунктах області.
- Реалізуються громадські кампанії щодо покращення благоустрою населених пунктів.
- Забезпечено збереження традиційної культури Дніпропетровщини.

Операційна ціль 4.3. Розвиток громад. Очікувані результати:

- Створено та діють Інтернет-ресурси для ОМС.
- Створено умови для забезпечення житлом молодих спеціалістів у сільських громадах.
- Забезпечено підтримку проектів, що впроваджуються на принципах співробітництва територіальних громад.
- Реалізовано програму підтримки молодих фахівців в селах і селищах.
- Забезпечено ефективну координацію впровадження Стратегії.
- Покращена інформаційно-консультативна підтримка ОМС.

Узагальнена схема переліку операційних цілей та завдань за стратегічною ціллю 4



Від початку роботи зі стратегічного планування було наголошено на важливості впровадження та моніторингу реалізації Стратегії. Наскільки успішним виявиться реалізація

Стратегії залежатиме від позитивних економічних та соціальних змін, що впливають на досягнення її мети та цілей.

Впровадження Стратегії розвитку Дніпропетровської області має здійснюватися через реалізацію комплексу організаційних, фінансових та інформаційних заходів, які реалізовуватимуться усіма суб'єктами регіонального розвитку області відповідно до Плану реалізації Стратегії та інших регіональних програм, які випливають із Стратегії, а також рішень органів місцевого самоврядування, що приймаються для досягнення стратегічних цілей, визначених у Стратегії.

Усі необхідні дії та інвестиції, які будуть реалізовуватися в області до 2020 року, не можуть бути предметом єдиної регіональної стратегії і також не здатні охопити всі потрібні втручання і завдання, які сприяють досягненню очікуваного результату. Тому у сценаріях виконання згадана Стратегія зосереджується на операційних цілях і заходах, які можуть бути здійснені за допомогою цільового впливу органів місцевої влади за активної підтримки держави (субвенції на соціально-економічний розвиток регіонів, цільові субвенції, фінансування з Державного фонду регіонального розвитку), узгодженої програми допомоги донорів і приватних інвестицій. Стратегія значною мірою покладається на компетентність, готовність і бажання мешканців області сприяти змінам і покращенням.

Методика реалізації Стратегії передбачає визначення пріоритетів впровадження. Важливим є здійснення Стратегії в рамках двох послідовних та взаємопов'язаних програмних циклів (етапів), включених у два Плани реалізації:

- Перший – 2014-2016 рр.
- Другий – 2017-2020 рр.

Кожні три роки, на основі моніторингу Стратегії, слід здійснювати оцінку необхідності уточнення чи перегляду окремих її елементів у світлі нових тенденцій і обставин, що можуть виникати, та впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.

У ході моніторингу Стратегії вирішується ціла низка завдань:

- Контроль за реалізацією Стратегії в цілому.
- Оцінка ступеня досягнення прогресу за стратегічними цілями, просування до операційних цілей.
- Аналіз інформації щодо змін зовнішніх та внутрішніх факторів розвитку регіону для уточнення та коригування (актуалізації) цілей Стратегії.
- Підтримка в робочому стані органів та структури стратегічного планування.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюватиметься за рахунок:

- Державного фонду регіонального розвитку;

- коштів галузевих (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери у регіонах;
- субвенцій, інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- коштів місцевих бюджетів;
- коштів міжнародної технічної допомоги, міжнародних фінансових організацій;
- коштів інвесторів, власних коштів підприємств.

Висновки. Планування регіонального розвитку на середньострокову перспективу є результатом роботи різних суб'єктів: від обласної ради і обласної державної адміністрації до представників асоціацій підприємців, громадськості та науковців, має стати основою для регіональних та місцевих програм розвитку. Таким головним планувальним документом Дніпропетровської області на період до 2020 року визначається «Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року». Необхідність підготовки та прийняття Стратегії регіонального розвитку викликана зміною соціально-економічної ситуації як в Україні, так і в області [6]. Розробка Стратегії стала важливим інструментом налагодження партнерства між обласною державною адміністрацією, обласною радою, районними адміністраціями, міськими та районними радами, університетами та інститутами, а також широким колом організацій громадянського суспільства для того, аби стратегічний документ став надбанням усіх зацікавлених сторін, аби згодом було забезпечено суспільну підтримку реалізації заходів та проектів з реалізації Стратегії.

Підґрунтям відродження сільських територій має стати розвиток аграрних і не аграрних видів діяльності, спроможних створити необхідну фінансову базу для серйозних соціально-економічних трансформацій на селі й забезпечити належні умови проживання населення.

Список літератури

1. Концепція розвитку сільських територій, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р. № 995-р.
2. Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року.
3. Дніпропетровщина у цифрах у 2016 році. Статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2017.
4. Соціально-економічне становище сільських територій України (1990-2014 роки) : кол. монографія [у 2 т.] / авт.-упоряд. : І.М. Демчак, Ю.О. Лупенко, М.К. Орлатий [та ін.]. – Київ : НАДУ, 2016. Т. 1. 440 с.

5. Бородіна О. М., Могильний О. М. Корегування політики державної підтримки сільського господарства України. *Економіка АПК*. 2007. № 6. 55-61.

6. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку сільських територій, схваленого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. №489-р.

7. Розвиток сільських територій Дніпропетровської області: монографія /М. К. Орлатий, І. М. Демчак, А. Є. Величко та ін. Київ : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2013. 242 с.

8. Розвиток сільських територій України (1990-2010 роки): моногр. / М. К. Орлатий, І. Ф. Гнибіденко, І. М. Демчак та ін.; за ред. М. К. Орлатого. Київ : НДІ «Укראгропромпродуктивність», 2012. 752 с.

Современные тенденции социально-экономического развития сельских территорий Днепропетровской области

А. Е. Величко

кандидат экономических наук

И. В. Маслова

Ю. А. Коваленко

Научно-исследовательский центр «Степагропромпродуктивность»

Рассмотрены современные тенденции развития сельских территорий Днепропетровской области, проанализированы основные направления дальнейшего их развития.

Modern tendencies of social and economic development of rural areas of Dnepropetrovsk region

A. E. Velichko

Candidate of Economic Sciences

I. V. Maslova

U. A. Kovalenko

Research

Center «Stepagropromproduktivnost»

The modern tendencies of development of rural territories of the Dnepropetrovsk region are considered, the main directions of their further development are analyzed.